

MIRAZIZ A'ZAM

QIRQ BOLAGA QIRQ SAYOL

«O'zbekiston» degan sado
 Qachon kirdi qulog'ingga?
 «O'zbekiston» degan sado
 Qachon tushdi qarog'ingga?
 Bormi asriy kitoblarda
 «O'zbekiston» otli maskan?
 Oldingilar xitoblarda
 Yurtimizni nima derkan?

Toshkent — bu ilgari
 Tosh kent edimi?
 Qani u toshlari?
 Tuproq yedimi?
 Qachon birinchi bor
 Toshkent bo'ldi u?
 Bepoyon diyorga
 Boshkent bo'ldi u?

«Turkiston» qanday nom?
 «Turon» qanday nom?
 Bu ulug' so'zlarni eshitganmisiz?
 Eshitgan bo'lsangiz ma'nosini ham
 Maydalab, sinchiklab tekshirganmisiz?
 Tekshirgan bo'sangiz, ayting, bularning
 Sizga aloqasi bor ekanmi sal?
 Yo siz boshqamisiz, Turon boshqami?
 Menga javob ayting, javobki tugal.

O'zbek desa siz ham mendek
 Ko'rasizmi paxtani?
 Paxta — baxt deb aytgan edik,
 O'zbeklarda baxt qani?
 Yo noshukur bandamanmi?
 Paxta — mehnat saylimi?
 Unday bo'lsa baxt nima deb
 Savol bersam maylimi?

Yaxshilikning yorug'ligi nimada?
 Yorug'likning ulug'ligi nimada?
 Yaxshi bo'lish insonga bir imkonmi?
 Nur ulashish qiyinmi yo osonmi?

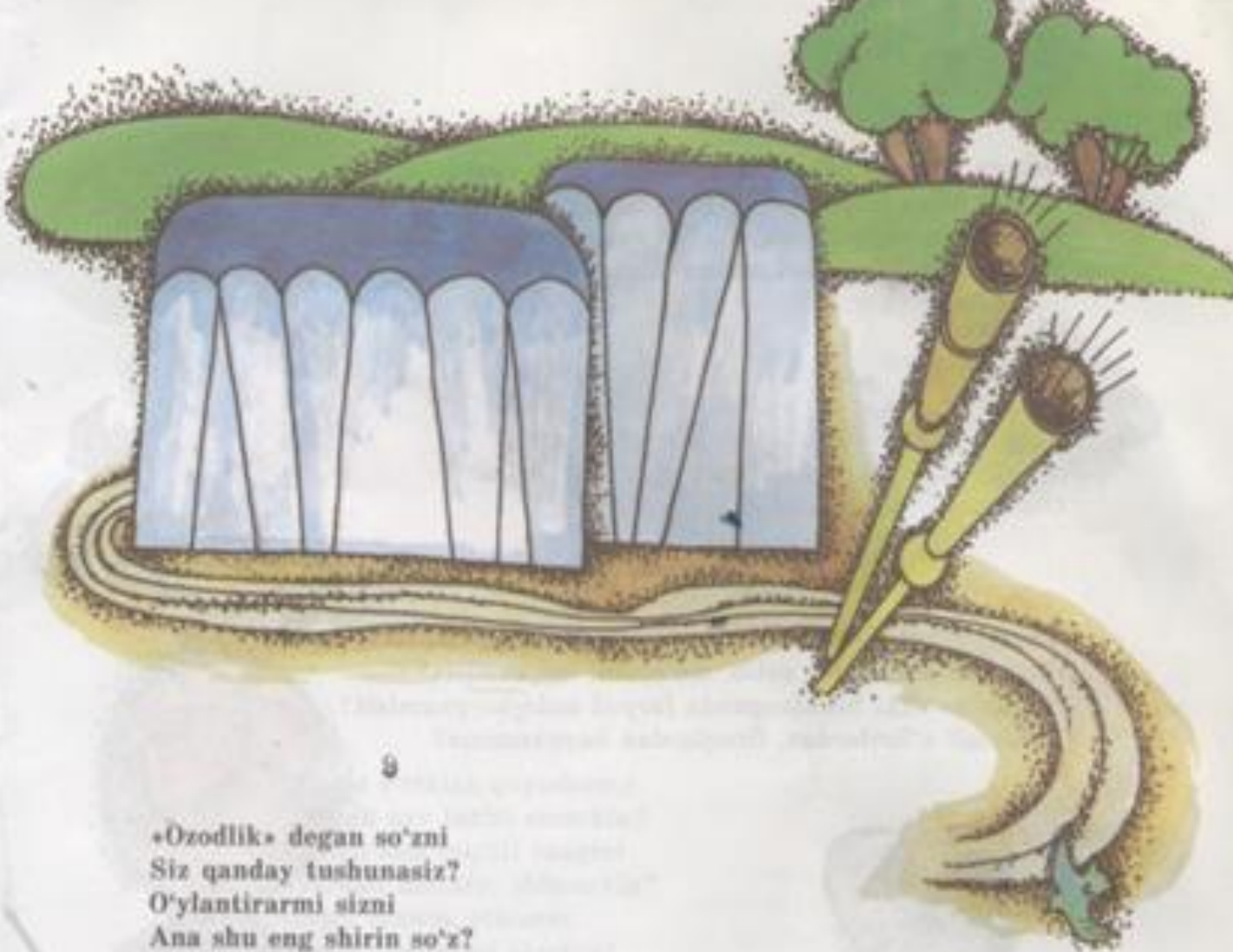
7

Tush ko'rganda tog'dan toqqa uchasizmi?
 Mingga kirgan chinorlarni quchasizmi?
 Billur-billur buloqdan suv ichasizmi?
 Xiyonatkor og'aynidan kechasizmi?

8

Nega bizning yurtimizda
 Ozod degan bola ko'p?
 Erkin degan undan-da ko'p,
 Hurriyati yana ko'p.
 Ozod, Erkin, Hurriyat deb
 Ot qo'yganda otalar
 Ne xayolga borishdiykin?
 Qaysi bola aytolar?

9

«Ozodlik» degan soʻzni
Siz qanday tushunasiz?
Oʻylantirarmi sizni
Ana shu eng shirin soʻz?
Ozod odam qanday boʻlar,
Kulishlari qanaqa?
Qaram odam qanday kular,
Yurishlari qanaqa?

10

Jasoratni oldga qarab yurish desak,
Qoʻrqoqlikni bitta joyda turish desak,
Vahimani qochish desak boʻladimi?
Olim yoʻlin ochish desak boʻladimi?

11

Hech olov yonarmi oʻtin boʻlmasa?
El ozod boʻlarmi butun boʻlmasa?
Vatanga baxt istar hamma ham, lekin
Uy qurib boʻlarmi ustun boʻlmasa?

Qumga tiqilgan nihol tutib ketarmi hech vaqt?
 Zo'rlik bilan bitgan ish bitib ketarmi hech vaqt?
 Makr-hiyla oqibat boshlamasmi tuzoqqa?
 Rozi-rizolik bilan borilmasmi uzoqqa?

Qani ayt, nima u rozi-rizolik?
 Rozi bo'lsa nima? Bo'lmasa nima?
 Rozilik olganlar nimaga molik?
 Olmaganni kutar qanaqa kema?

Vaqt-bevaqt o'ynab-kulib tog'liklarga^o chiqqanmisiz?
 Qush sayrasa, quloq solib, ma'nosini uqqanmisiz?
 Birdan ko'chki boshlanganda faryod unin tuyganmisiz?
 Vahimali o'limlardan, firoqlardan kuyganmisiz?

15

Javzoda o'riklar quyoshning
Nurlarin qay taxlit emarkin?
Shaftoli nim pushti rangini
Qayerdan olarkin, shimarkin?
Olucha, olxo'ri, olmurut
Qorasin tundanmi olarkin?
Shotutu marvarid, baliqtut
Rang izlab qayerga borarkin?

16

G'ururli millatning ko'ngli bo'lar tog',
Uni sindirolmas dag'dag'a, yarog'.
Ming it ming yillarcha irillasa ham
Hech qulab tushganmi biron yerda tog'?

17

Shiroq bobo qanchalar hur, a?
Temur bobo qanchalar zo'r, a?
Biz nima uchun tobemiz, tarqoq?
Nima uchun qalbimiz qo'rqoq?

Ne uchun Forobiy, Beruniy desak
Garchi g'ururimiz tog'day bo'lsa ham
Zarraday ko'rinmas bo'lib ketamiz?

Ne uchun Qoshg'ariy, Navoiy desak
Qalbda sururimiz daryo bo'lsa ham
Qatraday ko'rimsiz bo'lib ketamiz?

Kim bizni bunchalar tutun-qurumsiz,
Ko'rinmay-sezilmay yonib bitguvchi
Cho'g'siz olovlarga do'ndirib qo'ygan?

Kim bizni bunchalar kichik, ko'rimsiz
Arzimas yellarda uchib ketguvchi
Loqayd merovlarga do'ndirib qo'ygan?

19

Dunyo bo'lgandan buyon
Bo'ri qo'yga ko'z tikar.
Bo'rini ko'rgan zamon
Qo'y dahshatdan entikar.
Shunday ekan, qo'y bo'lish
Yarasharmi insonga?
Yaxshimasmi insonning
O'xshagani arslonga?

20

Sayyoralar kezar samoda,
Kim kezdilar ularni tanho?
Kezdiruvchi u qay dunyoda?
Kezdiruvchi u qanday zako?

21

Oy yorug' bo'larmi o'zidan o'zi?
Nega kechalari porlaydi yuzi?
Kim uni porlatgan, qanday porlatgan,
Nahotki porlatsa quyoshning ko'zi?

22

Nega quyoshning nuri shiddat bilan yaltirar?
Tun qo'ynida oy nuri zaif-zaif qaltirar?
Nega yulduz nirlari mujgonlarga o'xshaydi?
Tungi chiroq nurlari tikonlarga o'xshaydi?

23

Dunyoda ming xil dard,
Ming xil kasal bor.
Sababehisi bir gard,
Bilki bu g'ubor.
Ammo buni nechun,
Kim etar ijro?
Yuz beradi qay kun,
Qay soat aro?
Dardga bormi dori?
So'ngimi o'lim?
Kim buning aybdori?
Bilarmi hech kim?

24

Bilimli odamdan qo'rquv qochmasmi?
Bilimsiz yurakda tuxum ochmasmi?
Yo ilm boshqami, jur'at boshqami?
Noma'lum narsada haybat boshqami?

25

Desantchi der: «Hammadan
Ko'p sakradim samoda,
Har safar ham vahmadan
Qalhim titrar havoda.»

Qo'rqinch ekan bu kasb deb
Bo'lmaysanmi desantchi?
Qalbing neni ko'rar ep
Qani tezroq aysang-chi?

Yig'ining so'ngida quvonch borligi
Rostmi?
Kulgining so'ngida yig'i borligi
Rostmi?
Yig'i-yu kulgini tun ila tong deb
Atasakmikin?
Nima, kulgi ila yig'i qadim zamondan
Egizakmikin?

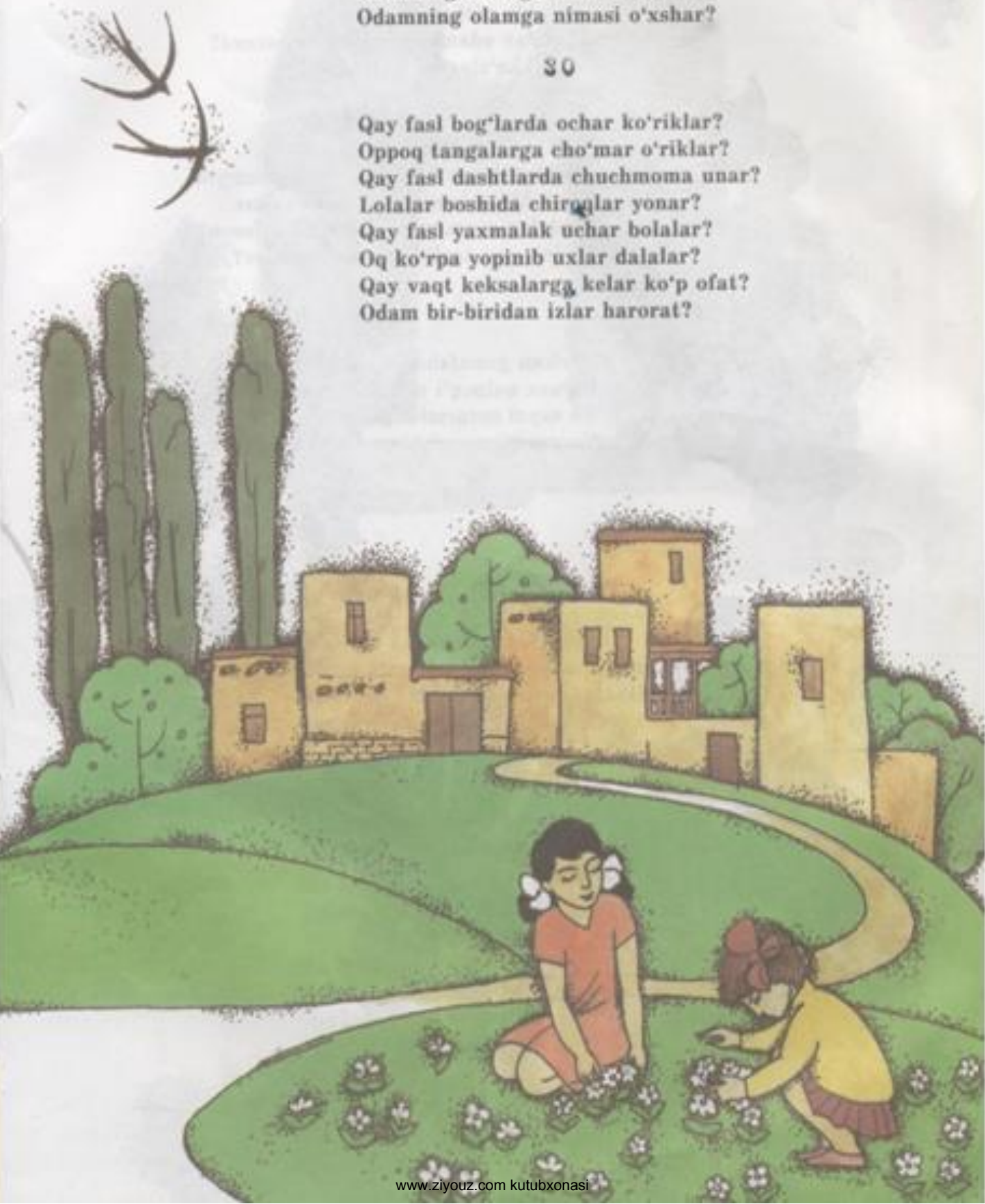
Ming tahqirni hazm qilgan odamni
Kim deb atarlar?
Bitta o'tkir so'zdan o'lgan odamni
Kim deb atarlar?

Butifos degan dori
Nimaga bo'lar darmon?
Nimaga uning kori?
Nimaga qilar ziyon?
Foydasi ko'pmi uning
Yoki ziyoni ko'pmi?
Tekshirib ko'ring buni,
Javobi keyin, xo'pmi?

Olam odamga o'xshar,
 Odam olamga o'xshar.
 Olamning odamga nimasi o'xshar?
 Odamning olamga nimasi o'xshar?

Qay fasl bog'larda ochar ko'riklar?
 Oppoq tangalarga cho'mar o'riklar?
 Qay fasl dashtlarda chuchmoma unar?
 Lolalar boshida chiroqlar yonar?
 Qay fasl yaxmalak uchar bolalar?
 Oq ko'rpa yopinib uxlar dalalar?
 Qay vaqt keksalarga kelar ko'p ofat?
 Odam bir-biridan izlar harorat?

Yurishida havo,
Ko'nglida nifoq,
Lablarida duo,
Qo'ynida pichoq —
Shunday odamlarga duch kelasizmi?
Kelsa, ko'zlariga tikilasizmi?

32

Qushlar daraxtlarga qo'nar yonma-yon,
Birga-birga sayrab, birga uchishar.
Qushdan o'rganganmi juftlikni inson?
Yo insonga taqlid qilarmi qushlar?

33

Nechun gunafshaning boshlari egik?
Feruza qalpog'i og'irmi shuncha?
Yo xayol surarmi topolmay sherik
Yo uni qiynarmi biror tushuncha?

34

Lola la'l kosasin kimga tutadi?
Ichida nima bor? Ko'zyoshmi, durmi?
Bargi nechun yelda uchib ketadi?
Bag'ri qora qushlar qucharmi yerni?

35

Qaysi makonlarda gul bo'lib undi
Qodiriyning qo'li? Cho'lponning ko'zi?
Biz kimmiz dunyoda? Ular kim edi?
Quloqqa kirganmi shahidlar so'zi?

Ma'murjon Uzoqning ovoz pardasi
Nahotki qorishib bo'ldi tuproqqa?
Qayda Go'ro'g'lining sherday na'rasi?
Nechun biron sado kelmas quloqqa?

86

Omonat, omonat deydi tumonat,
Omonat kassada turgan pulmikin?
Kassada turgan pul, shaksiz, omonat.
Ammoki omonat faqat shulmikin?

Agar salom aytsa birov-birovga
Omonat emasmi aytilgan bir so'z?
Agar bola olsa birov qarovga,
Omonat emasmi o'shal qorako'z?

Agar olim bo'lsa qay bir bahodir,
Omonat emasmi undagi ilm?
Berishi lozim-ku uni kimgadir,
Fikring boshqachami sening yo, inim?

Qasamyod qilganga bayroqni o'pib
Omonat emasmi oliy qasamyod?
Odamlar kimlarni ketarlar tepib?
Qasamxo'r yigitni kim ham qilar yod?

37

Yaxshiga yaxshilik qilar har kishi,
Yomonga yaxshilik donolar ishi,
Yomondan makkorlik tez kelar otda,
Yaxshidan yaxshilik kelar qay vaqtda?

38

Sirdaryoning sirli-sirli oqishlari
Nimalar uyg'otar xayolingda?
Amudaryo suvlarining sapchishlari
Nimani eslatar hayotingdan?

Umuman, kerak bo'lsa, shu Vatanga
Bera olasanmi aziz narsangni:
Aytaylik, mol-dunyo, aytaylik, uch-to'rt tanga
Yoki qon va jon ila tanni?

39

Do'rmonda daraxtlar baland-balandmish,
Ko'klarni ko'tarib turarmish, rostmi?
Ko'rganki zot bari hayron-xursandmish,
Yulduzlar daraxtda unarmish, rostmi?

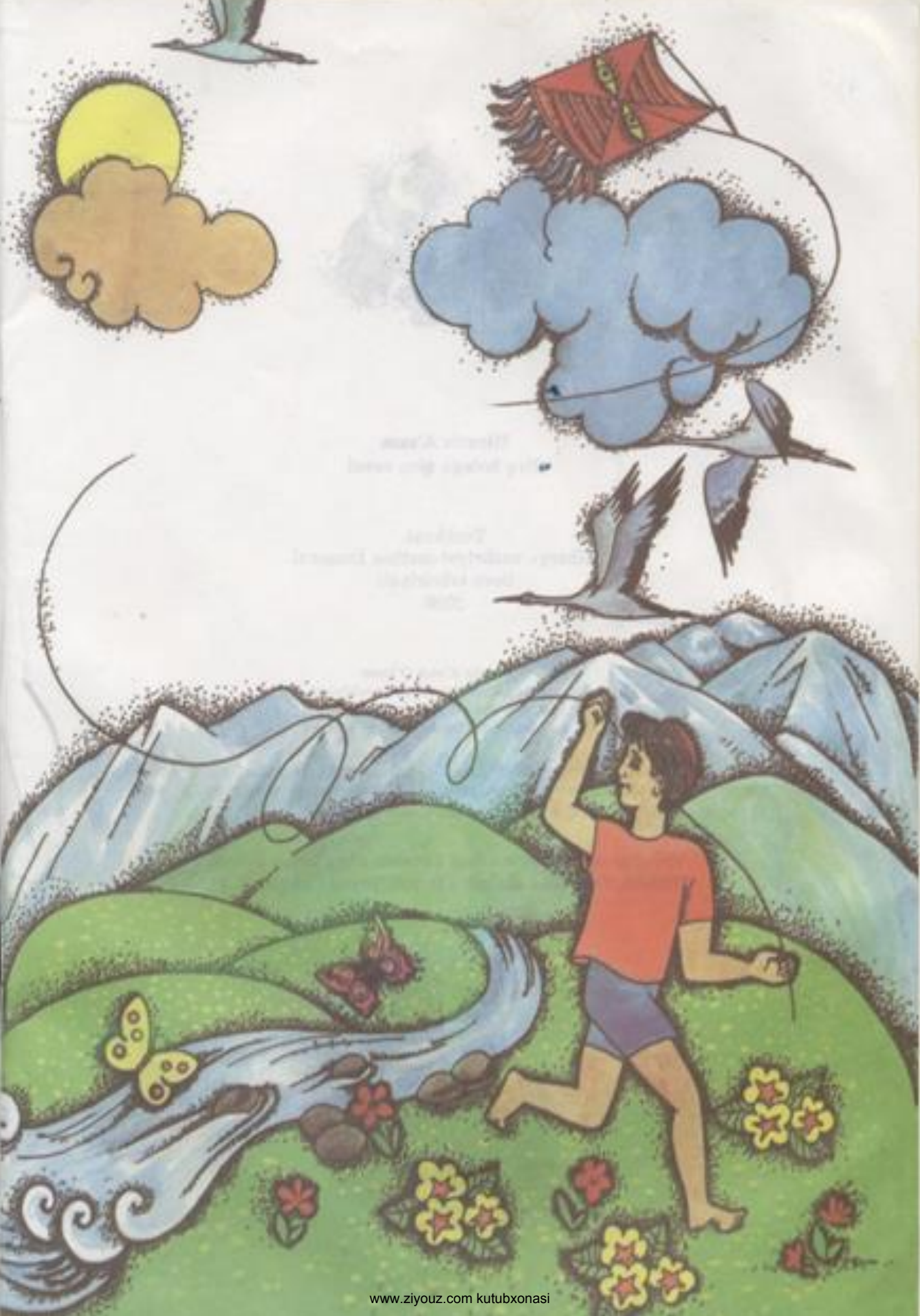
40

Gul hidli shabada esib kechasi
To'lar atirlarga shahrim ko'chasi.
Bormi biron yurtida yana shunday joy?
Qayda yerga shuncha yaqin kelar oy?

Mana, bitdi hammasi —
Qirq bolaga qirq savol.
Topgan bola o'lmasin,
Baxti bo'lsin barkamol.
Endi qalbim kutadi
Qirq boladan qirq javob.
Yurt tanigan yutadi,
Topadi minglab savob.
Derki Miraziz A'zam:
— Ko'raverinig tayyorlik.
Haq deb bosilgan qadam
Keltirar baxtiyorlik.

1988

www.ziyouz.com
www.ziyouz.com

www.ziyouz.com
www.ziyouz.com

Miraziz A'zam
Qirq bolaga qirq savol

Toshkent
«Sharq» nashriyot-matbaa konserni
Bosh tahririyati
2000

Muharrir *A'zam O'ltam*
Musavvir *Gulchekra Shoabdurahimova*
Badiiy muharrir *Xurshid Ziyoron*
Texnik muharrir *Diana Gабdrazmonova*

Bosmaxonaga 10.08.99 da berildi. Chop etishga 10.09.99 da ruxsat etildi. Hichimi 60x90⁷/₈. Ofset bosma. Shartli bosma tabog'i 2,0. Nashriyot-hisob tabog'i 2,0. Adadi 10 000 nusxa. Buyurtma № 4504. Hahosi shartnoma asosida.

«Sharq» nashriyot-matbaa konsernining bosmaxonasi,
700083, Toshkent shahri, «Buyuk Turon» ko'chasi, 41.

